

Dirk Lauwaert (uitg.), *Geheugenverlies. Verantwoordelijkheid en collaboratie. Willy Kessels, fotograaf*, Brussel, Vereniging voor Tentoonstellingen van het Paleis voor Schone Kunsten, 1997, 172 p.

“Het is zo kortzichtig om iemand als collaborateur te bestempelen alsof het zijn vaststaande essentie zou zijn” (p. 73). Dat stelt publicist Dirk Lauwaert, zelf de zoon van een collaborateur uit de Tweede Wereldoorlog, in één van de gesprekken die hij in de loop van 1997 voerde met fotograaf Craigie Horsfield en die werden opgenomen in het boek *Geheugenverlies*, een begeleidende publicatie bij de gelijknamige tentoonstelling rond fotograaf Willy Kessels in het Brusselse Paleis voor Schone Kunsten (7 november 1997-4 januari 1998). Ondanks die stelling is de centrale kwestie én de breuklijn in dit tweeledige project toch wel degelijk de collaboratie van Willy Kessels (1898-1974), die tijdens de Tweede Wereldoorlog onder meer officiële propagandaportretten maakte van Nieuwe-Orde-coryfeeën zoals August Borms, Staf De Clercq en Jef Van de Wiele. De Franstalige Vlaming Kessels verzorgde overigens al sinds het midden van de jaren 1930 foto- en filmopdrachten voor het Verdinaso, de rechts-autoritaire beweging van Joris van Severen. Het concept van de bundel *Geheugenverlies* werd als volgt opgevat: *“de linker bladzijden zijn voorbehouden aan een reeks kritische essays, de rechter bladzijden aan de weergave van tien dialogen. Op iedere bladzijde staat telkens één foto”* (p. 9). De essays belichten de figuur, de politiek-maatschappelijke evolutie en de fotografische productie van Kessels. De dialogen behandelen vooral het fenomeen van de collaboratie (met het nazi-regime) en de specifieke vraagstellingen en afwegingen die het maken van een tentoonstelling daaromtrent met zich meebrengen. De afgedrukte foto's illustreren met name de moderniteit en de diversiteit van Kessels' fotografisch oeuvre. Of, zoals Dirk Lauwaert het formuleert: *“Hier te lande was hij alleszins een van de meer interessante fotografen met een uitgesproken stijl. We moeten dus wel duidelijk proberen te zijn over zijn talenten”* (p. 33). Het voornaamste obstakel om tot die artistieke evaluatie te komen, is en blijft echter Kessels' collaboratie. Nogmaals Dirk Lauwaert: *“Het probleem blijft dus: hoe en waar, in welke mate en met welk gevolg tonen we rechtse beelden”* (p. 23).

Het antwoord dat de tentoonstelling daarop bood, was erg intellectualistisch, dubbelzinnig en hermetisch. Zo bevonden de portretten van Joris van Severen en Rachel Baes zich bijvoorbeeld wel in elkaars nabijheid, maar werd nergens aangegeven dat zij ook een amoureuze relatie hadden. Het bijbehorende boek is evenwichtiger en doet tegelijk meer recht aan de professionele kwaliteiten van de fotograaf Willy Kessels. Het schaamtegevoel over Kessels' collaboratie, dat de tentoonstelling al te zeer domineerde, werd in boekvorm herleid tot meer correcte proporties en beter in historisch perspectief geplaatst. De helaas veel te klein afgedrukte foto's illustreren onvoldoende het fotografisch genie van Willy Kessels.

NICO VAN CAMPENHOUT
POLENLAAN 54, B-9170 DE KLINGE